

Unge overtager voksenuddannelse

En regulær ungelavine skylder hen over landets voksenuddannelsescentre, VUC. Dermed er Danmark på vej til at få en ny ungdomsuddannelse.

Nye tal for optaget på landets VUC'er viser, at de voksne over 30 år er i færd med at blive erstattet af unge voksne mellem 16 og 29 år, som aldrig har gennemført en ungdomsuddannelse.

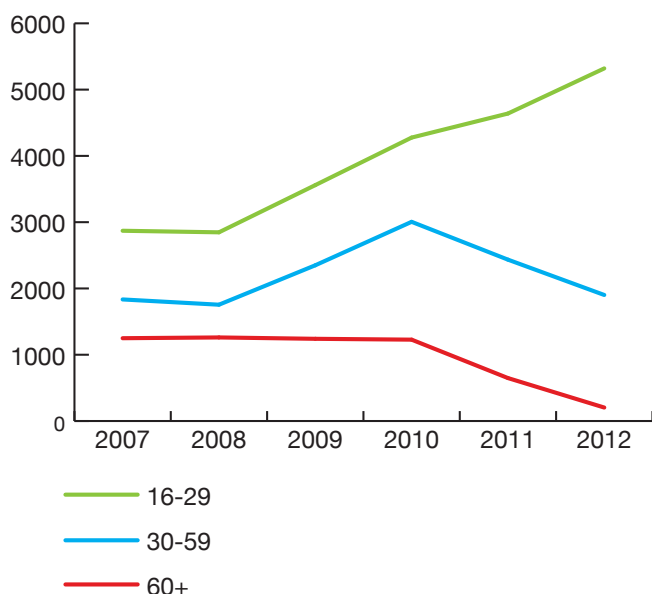
Udviklingen er stærkest på almen voksenuddannelse (avu), som i 2012 udgjorde knap en fjerdedel (23 pct.) af de uddannelsesaktive personer på VUC. Avu er VUC's tilbud om voksenundervisning på 9. og 10. klasses niveau.

De voksne på vej væk

Som det fremgår af figur 1, var der indtil 2010 en stigning i både antallet af ældre (over 30 år) og antallet af unge (under 30 år), som søgte et avu-forløb.

Siden 2010 er udviklingen fortsat for de unge, mens de ældre som nævnt er helt på vej ud.

Figur 1: Avu's aktivitet opgjort i årskursister. Antallet af årskursister viser, hvad kursisternes aktivitet ville svare til, hvis alle kursister modtog undervisning på fuld tid. Kilde: VUC Årsrapport 2012 (2013)

Reformer bag udvikling

Udviklingen mod færre ældre og flere unge skyldes en række politiske reformer siden 2006. Dels vedtog Folketinget i 2010 Genopretningspakken, som blandt andet betød øget brugerbetaling på offentligt udbudt efteruddannelse for efterlønsmodtagere, pensionister og personer med en videregående uddannelse.

Dels har politikerne vedtaget en række reformer på socialområdet, bl.a. de to Ungepakker (2009 og 2010), der skulle lede unge væk fra det sociale system og over i uddannelsessystemet. En udvikling, som Kontanthjælpsreformen, der også har fokus på uddannelse frem for passiv forsørgelse, forventes at forstærke, når den træder i kraft 1. januar 2014.

Reformerne har betydet, at avu er blevet en ny slags ungdomsuddannelse på grundskoleniveau for rigtig mange bogligt svage unge, som aldrig har fået afsluttet grundskolen eller taget en ungdomsuddannelse.

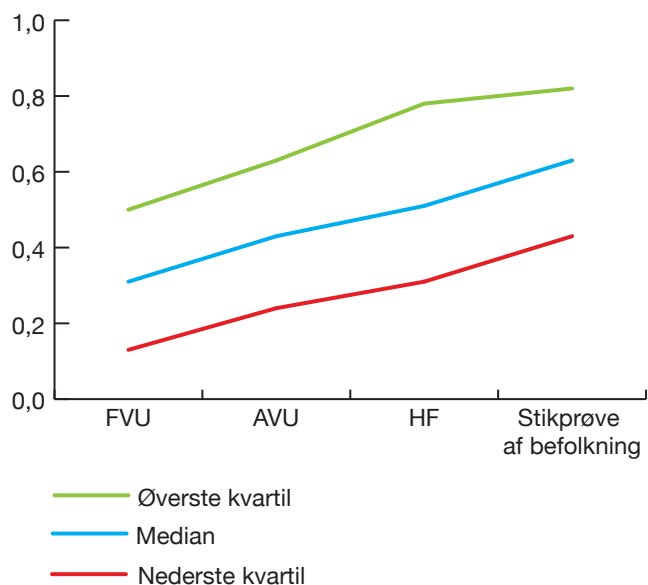
Mange afbrudte uddannelser

At avu-kursisterne er bogligt svage og ikke særligt uddannelsesparate, indikeres af flere faktorer.

En ny analyse fra tænketanken DEA, Lederforeningen for VUC og VUC Videnscenter, der er baseret på senest tilgængelige registerdata, viser, at 46 pct. af fuldtidskursisterne i 2010 havde afbrudt en eller flere uddannelser, inden de startede på avu.

Desuden viser analysen, at VUC-kursisternes socioøkonomiske udgangspunkt er markant lavere end gennemsnittet i befolkningen. Se figur 2. VUC's kursister kommer med andre ord fra hjem, hvor forældrene i gennemsnit har betydeligt lavere indkomst og lavere uddannelsesniveau – faktorer, som man ved, har afgørende indflydelse på, hvorvidt den unge gennemfører en uddannelse.

Figur 2: VUC-kursisternes socioøkonomiske baggrund på FVU, avu og hf-enkeltfag, optaget i 2010, indeks

Kilde: DAMVAD på baggrund af tal fra Danmarks Statistik
 Note: Medianen angiver der, hvor halvdelen af kursisterne placerer sig, hvis de rangordnes efter indeksværdi, mens nederste kvartil angiver placeringen af den nederste fjerdedel, og den øverste kvartil angiver den øversen fjerdedel af af kursisterne.

Kursisternes ringe udgangspunkt for uddannelse slår da også tydeligt igennem i et højt frafald på avu, som i gennemsnit lå på 23 pct. i kursusåret 2011/2012. Tallet dækker over store forskelle mellem de enkelte VUC'er. På cirka hvert fjerde VUC er det omkring halvdelen af kursisterne på avu, som falder fra, mens niveauet andre steder ligger betydeligt lavere. (EVA 2013)

Udvikling har konsekvenser

Den voldsomme vækst i antallet af unge, der kommer fra socialsystemet og over i uddannelsessystemet har en række klare konsekvenser for undervisningsmiljøet på VUC.

Strukturelt betyder det, at avu, som oprindeligt er tilrettelagt som enkeltfagstilbud, i stedet er ved at blive et regulært fuldtidsstudie for den nye unge målgruppe. Det skyldes bl.a., at de unge kursister presses af kommunernes unge- og beskæftigelsesindsatser til at søge kompetencegivende forløb med standardtimetal, som kan sikre dem forsørgelse. På avu er man således SU-berettiget, hvis man har et timetal på mere end 23 timer om ugen.

DEAs og VUC's analyse viser da også, at andelen af fuldtidskursister blev mere end fordoblet i perioden 2005 til 2010, fra 14 til 32 pct. – en udvikling, som må formodes at være fortsat de seneste par år.

Samtidig stiller det nye og højere pædagogiske krav til VUC om at støtte avu-kursisterne i at nå de faglige mål. I en ny rapport fra Uddannelsesforbundet (2013) beskriver lærerne på VUC en række udfordringer ved at tilrettelægge god og relevant undervisning, som matcher den meget heterogene kursistgruppe, der ofte er samlet i ét klasseværelse.

Udover at kursisterne fagligt befinder sig på meget forskellige niveauer, spiller deres sociale og personlige forhold også en væsentlig rolle, som påvirker kravene til læreren og behovet for undervisningsdifferentiering og nye undervisningsformer. Lærerne oplever derfor, at undervisningsopgaven i stigende grad handler om at etablere et tilhørsforhold for kursisterne til klasserummet og i det hele taget at få dem til at indgå i læringsprocesser og fællesskaber. (Uddannelsesforbundet 2013)

I analysen fra DEA og VUC viser en rundspørge blandt VUC's ledere, at netop forhold som klasserumsledelse, relationskompetencer, inklusion, undervisningsdifferentiering og konflikthåndtering betragtes som nogle af de vigtigste indsatsområder for at udvikle lærernes pædagogiske kompetencer.

Reform har ikke haft fuld effekt

Med avu-reformen i 2009 vedtog Folketinget ganske vist, at uddannelsen i højere grad skulle tilpasses behovene hos de unge voksne, der allerede dengang var begyndt at fylde mere i VUC's klasseværelser. Flere fag på basisniveau og mulighed for supplerende, differentieret undervisning var nogle af de nye tiltag, der skulle målrette avu til de 18-25-årige.

I en nylig evaluering af reformen konstaterer EVA da også, at reformen samlet set har givet VUC'erne en række brugbare og relevante redskaber i arbejdet med at styrke fastholdelsen og fremme gennemførelsen i forhold til de unge (2013).

Men evalueringen af avu slår også fast, at der er reformelementer, som ikke har haft den forventede effekt. Dels peger den på, at avu-kursisterne har så svage forudsætninger for uddannelse, at en meget stor andel af dem falder fra.

Dels er der gennemført nogle ændringer af fagrækken, som ikke matcher kursisternes behov. Selvom reformen har indført lavere niveauer i centrale kernefag, så efterspørger flere VUC'er fortsat muligheden for at udbyde undervisning på et endnu lavere niveau.

VUC må klædes bedre på

Når ressourcetsvage unge, hvoraf mange har uddannelsesnederlag i bagagen, sluses fra det sociale system ind i uddannelsessystemet, stiller det store krav til de uddannelser, der tager imod dem. Særligt når man tager i betragtning, at avu's hovedformål stadig er "[...] at styrke voksnes muligheder for videre uddannelse og at fremme deres interesse for at uddanne sig".

Selv om avu-reformen fra 2009 var en politisk anerkendelse af en ny uddannelsesopgave, er udviklingen, som vist ovenfor, foregået med stormskridt.

Med Kontanthjælpsreformen ikrafttrædelse i 2014 tyder meget på, at udviklingen vil fortsætte. Hvis det sker, risikerer VUC, i hvert fald på avu-området, at lide samme skæbne som de danske erhvervsuddannelser: Jo flere demotiverede og uafklarede unge med en uddannelsesfremmed baggrund, der kommer ind på uddannelserne, jo mere falder kvaliteten og dermed de unges lyst til at vælge disse uddannelser. Det er hverken til samfundets eller de unges gavn.

Derfor mener vi i DEA, at man fra politisk hold bør bygge oven på avu-reformen for at dæmme op for udviklingen.

F.eks. kan man overveje at indføre en hårdere selektering til avu, så uddannelsen ikke bliver en varmestue for de unge, der ikke længere kan få kontanthjælp. Det kan ske ved at indføre systematiske optagelsessamtaler og/eller motiverede ansøgninger. Samtidig kan man overveje at se på, om man bør ændre de økonomiske incitamenter for optag på landets VUC'er.

De seneste års udvikling på avu er således et eksempel på, hvad der sker, når man kobler uddannelses- og socialpolitik. Ideen med at unge skal være i uddannelse og ikke på passiv forsørgelse er sympatisk og ambitiøs. Men det efterlader samtidig både Folketing og VUC'erne med et stort ansvar for at sikre, at det ikke går ud over det faglige niveau.

Derfor er det også vigtigt, at regeringen kigger nærmere på konsekvenserne for avu og hele VUC-systemet, når den til efteråret både skal forhandle reform af erhvervsuddannelserne og samtidig skal vedtage den bebudede fleksuddannelse for unge, der ikke er parate til en ungdomsuddannelse.

For yderligere information kontakt

Konsulent Iben Berg Hougaard

Tel: +45 +45 3343 6782

ibh@dea.nu

